

There are no translations available.

АМИТ «Ховар»/. Мархилаи чахонишавии имрӯз ракобати иттилоотиرو дар шабакахои иҷтимо

ӣ

торафт тезутунд месозад. Агар ин ра

к

обат солим бошад,

х

арфе нест. Вале бадхо

х

они миллат ва давлати мо ин

к

оидаи ра

к

обат дар

ч

а

х

они мутамаддинро кай

х

о пушти по зада, бо дур

ӯг

у газзоф ва та

хк

иру ту

х

мат с

ӯ

и То

ч

икистон пайваста сангандоз

ӣ

мекунанд. □ Албатта, дар чунин вазъият мо адибон, олимон, р

ӯ

зноманигорон ва дигар намояндагони а

х

ли зиё

х

у

к

у

к

и маънавии му

х

ри хом

ӯ

ш

ӣ

ба лаб задан ва сукут ихтиёр кардан надорем.

Чунин изхори назар кардааст нависанда ва публисист Сипехри ХАСАНЗОД зимни як навиштаи худ, ки ба АМИТ «Ховар» ирсол намудааст.

...Аз хофизаи таърихи куҳан пора-пора сафҳаи зардшудаи сарнавишти талхи мозиро дармеовараму чун дуди тахбатахи оташдор ба худ мепечам, рач мепӯям, беҳабар аз он ки дармегирам, хомӯшона фарёдрас мечӯям, то бигӯям, ки бо кудрати Кирдигор як хазору сад сол пас дар сарзамини тоҷикон боз насими истиклол вазид. Истиклоле, ки хазорсолаҳо боз орзумандаш будем. Дар харитаи сиёсии ҷаҳон давлате арзи ҳастӣ намуд: Ҷумҳурии Тоҷикистон!

Истиклолияти давлатӣ таҷассуми заҳматҳои шабонарӯзии Пешвои муаззами миллат Эмомалӣ Раҳмон аст, ки хусусияти умумимиллиро парвариш дода, ҳамватанон дар симояш хомии забону фарҳанги аслии ҳешро диданд. Аз ин зовия дастуру ҳидоятҳои омӯзандашро ба ҷон пазируфта, баҳри созандагиву бунёдкорӣ рӯзгори нав ба сар гирифтанд.

Накши барҷастаи ин шахсияти таърихӣ дар он аст, ки муноқишаҳои дохилиро барҳам зада, сулҳу суботро дар ҷомеа таъмин намуданд. Хатто тоҷикони бурунмарзӣ ҳам ба атрофаш ҷамъ омада, бо муҳаббат Пешво хондандаш. Тарҳ ё ин ки «модел»-и нодири сулҳофари Пешвои миллат барои мамолики ҷангзадаи дунё сабақомӯз шуд. Бозгардони беш аз як миллион фирорёни иҷборӣ дар тасаввур афсонае беш набуд.

Президенти мо дар муҳите камол ёфтааст, ки аҳли ҳонадонаш ба кадри модари неъматҳо — Замин мерасанд. Сарвари давлат сарогоз мардумро муттаҳид намуда, тасмим гирифтанд, ки дастархони аҳоли пурнозу неъмат бошад. Аз ин нуқтаи назар беш аз 75 ҳазор гектар заминҳои президентиро дар ихтиёри кишоварзон гузоштанд. Дехконон аз ҳар вачаб замин окилона истифода бурда истода, дар як сол чанд маротиба ҳосил мегирифтагӣ шуданд.

Солҳои баъдӣ содироти маҳсулоти кишоварзӣ ба мамолики хориҷии дуру наздик дар маҷмӯъ ба миллионҳо тонна расонида шуд. Бозорҳо аз навъҳои гуногуни маҳсулоти тару

тоза ва мевачот фаровон гаштанд. Мутобики супориши Ҳукумати ҷумҳурӣ азхудкунии заминҳои лалмӣ огоз шуд. Дехконон аз ин икдоми давлатдорон хушнуд гаштанд. Дигаргуниҳои ҷашмраси иктисодиву фарҳангӣ тавачҷуҳи оламиёно сӯи ин диёри пурганҷ бештар намуд.

Кишоварзон аз рӯи маслиҳати олимону мутахассисон амал намуда, дастовардҳои соҳавиро ганой мебахшиданд. Ба миллиардҳо адад расонидани тухми мург, ба миллионҳо сар расонидани парранда ва рушди мохидориву занбӯри асал шаҳодати гуфтаҳои болост.

Тибки маълумоти оморӣ, шумораи аҳолии ҷумҳурӣ ба зиёда аз нух миллион расида, талабот ба маҳсулоти ғуҷроқворӣ ва дигар анвои лозима торафт меафзояд. Дар ин самт Ҳукумати мамлакат ба хоҷири болоравии дараҷаи неқӯаҳволии халқ роҳу воситаҳои нав ба нав роҷуста, барномаҳои озукавориро роҳандозӣ менамояд.

Тарбияи мутахассисони касбияташон воло ва зехнияташон кавӣ аз масоили умдаи рӯз маҳсуб мешавад. Татбики «Консепсияи ташаккули ҳукумати электронӣ» заҳмати даҳсолаи қоршиносонро дарбар мегирад. Барномаи давлатии компютеркунонии мактабҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2011-2015, Стратегияи давлатии «Технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ барои рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон», Барномаи давлатии рушд ва татбики технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, Консепсияи сиёсати давлатии иттилоотии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Барномаи давлатии тақмил ва омӯзиши фанҳои табиатшиноӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2011-2015 ба рушду нумӯи ҷомеа ва қабули консепсияҳои нав сабаб гардидаанд.

Дар даврони соҳибистиклолӣ 2,5 ҳазор мактаби замонавӣ бо тарҳи наву таҷҳизоти муосир соҳта, мавриди баҳрабардорӣ қарор гирифтаанд. Чанд сол аст дар 40 донишгоҳи оӣ 220 000 нафар, дар ҳориҷи мамлакат беш аз 30 ҳазор нафар ба таҳсил фаро гирифта шуда, аз 23 мамолики ҳориҷа бошад, 14 ҳазор донишҷӯ дар Тоҷикистон бо таъмини шароити лозима аз устодони ҳирфай сабақ меомӯзанд.

Бунёди соҳтмони Неругоҳи барқи обии Роғун мамлакатро аз бӯҳрони энергетикӣ раҳой баҳшид, ҳам акнун сатҳи зиндагии мардум боло рафтааст. Обанбори Роғун аз рӯи лоиҳаи шафофи муҳандисӣ соҳта шуда, на танҳо ба рушди иктисодиёти мамлакат, балки аҳамияти бузургро барои кишварҳои ҳамсоя ва минтақа молик аст.

Паёмҳои хамасолаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олӣ дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии мамлакат ба рӯзгори сокинони диёр беҳбудӣ бахшид ва байни минтақаҳо пули устувори дӯстиву рафокат гузошта, набзи ватандорӣ пайваستا ҷӯш мезанад.

Дар даврони Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо соири мамлаҳики дунё шартномаҳои дучонибаву бисёрҷониба баста, намоёндагонаш дар ҳамошиҳои сатҳи байналмилалӣ фаъолона ширкат меварзанд. Чойи ифтихор аст, ки Президенти мо дар ҷандин ҷаласаҳои Маҷмаи Умумии Созмони Милали Муттаҳид раисӣ ва бо забони ноби тоҷикӣ суҳанронӣ кардааст.

Ҷазилаи ибратини Пешво дар он аст, ки дар ҳаياتи роҳбарикунандаи давлат мутахассисонро ба сахнаи сиёсат меоранд, ки мактабдидаву дардошноӣ мардуманд. Худи мактаби Президент барои роҳбарони сатҳи олӣ омӯзанда аст.

Бо вучуди ин, доираҳои муайяни ба ном сиёсии зери ҳимояти хориҷиён мунтазам дар пайи игво буда, талоши кофтани «чирки зерӣ нохун»-ро доранд. Ҳамин аст, ки Абдучаҳбор Раҳмонзода, Ёрданчи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа, дар суҳбат бо хабарнигори АМИТ «Ховар» назари хешро аз вазъияти басо ҳассосу мураккабе, ки ҷаҳон зерӣ таъсири бемории COVID-19 мондааст, баён дошта, баробари нақши борики табибони ҳозир саҳми рӯзноманигоронро низ ҷаҳати аз тариқи васоити ахбори омма ва шабақаҳои иҷтимоӣ сари вақт паҳн кардани ахбори зарурӣ зикр менамояд. Ҳамзамон, номбурда дар рафти суҳбаташ таъкидомез ҷунин иброз медорад: «Аммо баъзе аз рӯзноманигорон дар шабақаҳои иҷтимоӣ, порталҳои маълумотӣ ва блогҳои алоҳида ин ҷаҳми гузарандаро баҳона карда, ба ҷойи шарҳи дурусти беморӣ ва пешгирии он дар ҷумҳурӣ ба масъалаҳои сиёсӣ ва гаразҳои шахсӣ даст зада, муҳити орому осудаи кишварамонро бо ахбори бардурӯғ ва бухтонҳои зиёд... ҳалалдор карда истодаанд».

Ақрабнафасоне дар ҳавои созу савти бегона тинҷиву оромиши кишварро намехоҳанд. Масалан, хабарнигорони баҳши тоҷикии Радиои «Озодӣ» (Аврупои Озод) фақат аз камбуд меғунд: ё як ҳонаи селзадаро ба намоиши видеой меғуздоранд, ё «қахрамон»-еро меёбанд, ки аз харду дунё дасту дил шуста, «мудерн»-и замон шудааст! Ё ҳеҷ набошад, аз тақдири қадом як зани оташзада ҳангома меороянд, ҳол он ки ба иллати бемории рӯҳӣ ҳодиса руҳ додаас ва пизишкон дар ин бора ҳулосаи тиббӣ навиштаанд.

Хабарнигори «Озодӣ» ба сурати лӯлии талбанда рӯи рох нишаста, ба ояндагону равандагон дасти гадоӣ дароз мекунад. Хол он ки лӯлиёни машхур ба гадоӣ ин «шугл»-ро аз гузаштагонашон ба «мерос» гирифтаанд. Тавба, хамин амали содалавхонаро «тадқиқоти журналистӣ» унвон кардаанд. Фарзан, чамъи лӯлиёно аз шаҳр биронем, «озодӣ»-парастон ба чахониён чор мезананд: «Дар Тоҷикистон табъизи наҷодӣ роҳандозӣ шудааст!» Пас, ба кадом рӯятон бовар бикунем?

Наход, ки дар як давлати дорои зиёда аз 9 миллион нафар аҳолидоштаи Тоҷикистон комгорӣ вучуд нашошта бошад? Магар шумоҳо ободгарихои дар замони истиклол ба амал омадаро намебинед? Магар солиёни гурезогурез ва ҷақру бенавоиву ғарибӣ ба дилатон назадааст? Хаводиси Сурияву Ироқу Фаластину Афғонистон ва дигар мамолики ҷангзада бароятон сабақ намешавад? Ин хангоматозиву игвоангезӣ ба хоҷири ҷист? Ё бар ивази «бале»-гӯихои хоҷагони бурунмарзӣ ва дарёфти пули муфт калами муқаддасро қурбони ҷасод ғардонидад?

Воқеаҳои солҳои 90-уми асри гузашта ба қавли устод Айни барои миллати «саҳтҷон» бояд сабаки ҷақмӯрӣ шавад. Дидем, ки думравони мансабталошу ҳурофотпараст, нимҷамуллову «қориён»-и аз тафсири Қуръони Қарим фарсаҳо дур аз минбари баҳманмоҳи ҳунири солҳои навадум ҷӣ гуна вазъ меғуфтанд.

Агар дар ин авохир афроди бедори миллатҳои мутамаддин ба қайҳон рафта, василаи омӯзиши таркиби ҷирмҳои осмонӣ кашфиёти нодир — дар сайёраи Миррих имкони эҳёи наботот — ҳаётро пешгӯӣ карда бошанд, уламои дину ғанни мо сол аз дувоздах моҳ асири ихтилофҳои мазҳабӣ, баҳси саллаву дастори кӯтоҳ, ҳамо роғи ангушти ишоративу талаффузи арабии «валаззолин» бо «зод»-и «изғӣ», имлои «ӯ»-ву «й»-и дароз бо «вов»-и маъдуларо то ӯол ба тафовук нарасониданд.

Хабарнигори Радиои «Озодӣ» Шаҳлои Гулҳоча (гӯё бо равиши нав бошад!) дар байн афкори ду тоҷикро ҳақамӣ мекунад. Қӣ намедонад, ки Қабирӣ, раиси Ташкилоти террористию экстремистию Хизби наҳзати исломӣ, бо дастгирии хоҷагонаш ғирорӣ ғашта, бар зидди ҳамватанонаш дандон тез кардааст? Хатто вай дар посух ба суолҳои ҳамсуҳбаташ Собир Валиев ҳудро нороҳат ҳис мекунад.

Мусаллам аст, ки Қабирӣ дар ҷомеаи навини Тоҷикистон ҳарғиз шахсият ва ё ҷеҳраи

барчастаи сиёсӣ ва фарҳангӣ набуд. Ақаллияти нахзатиён ба Муҳиддин ва ҳамтоёнаш эътиқод надоштанд. Игвою дасиса, якдигарнофаҳмиву кашмакаш дар байни хизбиёни нахзат ба ҳаде авҷ гирифта буд, ки қоршиносони байналмилалӣ Ташкилоти террористиву экстремистӣ унвонаш қарданд. Филми ҳуҷҷатӣ «Ҳиёнат» ба даъвоҳои бепояи Кабирӣ латма мезанад. Баромадҳои Нуриддин Ризой дар барномаи «Висоли Ҳақ» мақоли тоҷикии «қал додари қўр»-ро ба ёд меорад.

Аслан эътироз ё ҳамоишорӣ дар доираи қонунҳои амалқунанда дар мулки бегона сурат намегирад. Зеро мушқилои ҳар як миллатро роҳбарони ҳудуди ҳама давлату ҳукумат ҳаллу қасл меқунанд. Сангандозон ҳама амали қазилонро «демократия» унвон қардаанд. Моҳияти демократия-«ҳокимияти ҳалқ» ҳамаман дигар аст.

Як бор муқоризаи ҳаққалошонаи Спитаменӣ қиловар бо Искандари Мақдуниву сипоҳиёнашро ба ёд биёред, ки қӣ миқдор қардону қанони сугдӣ ба қатл қасида буданд. Тактикаи қангӣ ва қирақии сиёсии Спитамен нағзошт, ки душман дар қатани ў ҳуққраво бошад. Бале, қон бохт, қале ба душман қаслим нашуд.

Ё ҳуд, қаҳрамониҳои Темурмалик алайҳи муғулҳо дар Ҳўқанди бостон нақир надорад. Қингизийён қандин шаҳру дехоти Моқароуннаҳру Ҳуросонро бо манқанику қарфҳои нафтдор қайрон қарда, қаритаи ҳуҷум меқашиданд. Соҳтани 12 қиштии бодбондор нақшаи роҳнамои ҳўқандийён буд. Ба болову паҳлуи қиштиҳо қанд қабат намад қашида, бо қил андова қарданд, аз бар қарича гузоштанд. Бо ин роҳ дар қангҳои қуршиддат муғулҳои бешуморе қон бохтанд ва қалонтарин шаҳри қоёноби рўди Сир Ёниқентро аз қанқоли ақнабитабарон озод намуқанд.

Мақонати ўро устод Сақиддин Айни дар очерқи таъриҳии «Қаҳрамони ҳалқи тоҷик Темурмалик» ба қалам дода, ҳолати ақиборо овардааст. Гоҳи ба ҳоқ супоридани қаҳрамон аз миёнбанди ў ҳалтача ёфтанд, ки як қаф ҳоқ дошт, бо порқайи қоғаз ва ин навишта: «Эй он, ки мурдаи ман ба дастат меафтад, агар неқҳои одамон ва ватандўстон бошӣ, маро бо ин як қаф ҳоқ гўрон, ки ин ёдқории қатани азизи ман аст!» Байт:

Атри қафан зи ҳоқи ватан қардам орзу,
Во ҳасрато, ки ин орзу мебарам ба ҳоқ!»

Шумохо магар аз ёд бурдед инкилобҳои фарҳангии Шайхурраис Абуалӣ ибни Сино, Абурайхони Берунӣ ва Ҳаким Умари Хайёмо, ки то кунун аҳли олам аз ғайзи ин қовишҳои судманду тақвими мелодӣ баҳра мебаранд? Волидони покназари фозилон тоҷик буданд, яъне аз шачараи мову шумо. Бе муҳобо, ҳамин нобигаҳо дар суҳангустарӣ шабеҳи ғайласуфони Юнони қадим, аз қабилӣ Суқрот, Афлотун, Арастуяндр, ки ба масоили инсон, рӯҳ, тафаккур, идеяҳо, тан ва нафс эътибори ҳамаҷониба дода, назарияи маърифатро пеш мегузоранд.

Таҳқиқи волеи ғалсағаи асримиёнагии Шарқи исломӣ, ғалсағаи замони нав, рушди маорифпарварӣ дар Фаронса, ғалсағаи марксистӣ, ғалсағаи маорифпарварии тоҷик ва ғайра дар ҷилди аввали китоби арзишманди «Ғалсаға»-и доктори илмҳои ғалсаға, профессор Нуриддин Саид дарҷ гардидааст.

Амали бадкешони миллат набояд ҳар яки моро бетараф гузорад. Боз ҳам ба ғалсағаи маорифпарварии тоҷикон рӯ биёрем, мебинем, ки дар замони ошӯбҳои сиёсӣ баъзе намоёндагонӣ барҷастааш сӯи душманон ғаравида, ҳамкешону ҳамзабонони ҳудро шармсор қардаанд. Абдуллоауфи Фитрат ҳамин гуна шахс буд, вале дар ибтидои муқоризаҳои инқилоби сиёсӣ маънавӣ бисёриҳо ботинӣ ўро нашинотанд.

Озодӣ соҳибхӯиёри, яъне демократия бояд меъёр дошта бошад. Чаро ниҳодҳои масъули дохиливу байналмилалӣ ин ҳама таҳқиру шӯру шаафи бешарафноро шундаву лаб фуру мебаранд? Шаъну шараф ва риояи ҳуқуқи конститутсионӣ ҷӣ мешавад?

Доктори илмҳои ғалсаға Нуриддин Саид бо ифтиҳор меғӯяд, ки тоҷикон дар масири таърих мардуми шарафманд, соҳибэъҷозу тамаддунсоз, бонангу ор ва бекиनावу беозор омадаанд. Ё бо таассуф аз истилои арабу қингизу муғул то исёнғарихи Хева ёд меоварад. Ҳамзамон, меафзояд, ки тоҷикон дар ягон аср барои ғасби марзу буми беғона талош нақарда, бо рақибон созиш намуа, гуноҳашонро мебахшанд, боз дар айна тангдастӣ ёрмандӣ меқунанд. Ин мом, ки ғапу қалочаҳоро ғӯё намешунавем, ба дил қина намеғирем. Ин мом, ки ҳама ро бо қашми дил дида, бо ақли қулл пази ро мешавем. Мом, ки рӯзи саҳтиву нотавонӣ аз раҳи савобу имондорӣ душманро бо нону намақ дар қулбаи ҳеш қой мемиҳем.

Дар замони пуорталотуми қаҳонишавӣ таблиғғарони давлатҳои абарқудрат намегузоранд, ки сӯи қеҳраҳои сиёсӣ ё давлаташон аз берун ҳарфи бечо биғӯянд. Ағар гуфтанд, дарзамон раддия пеш меоваранд. Дар муҳити мо ақси манзара ҳуқмон аст. Аз қҳор сӯ

бар сарамон санги маломат меборад, вале хамоно дар хукми сукутем.

Устои зиндаёӣ Бозор Собир кабан гӯиё ин амахӯи разилонаи гумрохони миллатро саропо эҳсос намуда, ба дифои Сармеъмори сулҳу ваҳдати милли бархоста буд:

Номи туро нависем, эй қахрамони ваҳдат,
Бо оби ноби тилло дар токи Касри миллат!..

**Сипехри ХАСАНЗОД,
нависанда ва публисист**